ТЕКСТ. ДИСКУРС

І. В. Пожидаєва (Київ)

УДК 81’1

ЕПІСТОЛЯРНИЙ ДИСКУРС: ЛІНГВІСТИЧНІ ТРАДИЦІЇ Й КОГНІТИВНО-ПРАГМАТИЧНИЙ ПОТЕНЦІАЛ ДЛЯ МОЖЛИВИХ МАНІПУЛЯЦІЙ У БЛОГОСФЕРІ

Дискурс як „система обмежень” (П. Серіо) декларує певний тип мовленнєвої поведінки, якій властивий набір змінних характеристик: соціальні норми, ролі, конвенції, показники інтерактивності, особлива граматика й лексикон тощо. Інтернет-середовище продукує зміни системи дискурсивного обмеження, розширюючи, а часом змінюючи параметри дискурсу. Подібні зміни торкнулися й епістолярного дискурсу, що набули високого маніпулятивного потенціалу в інтернет-середовищі: епістолярний дискурс, що був раніше об’єктом вивчення „Як-лінгвістики” (лінгвістики автономного описового підходу), стає об’єктом „Навіщо/Чому-лінгвістики”, в основу якої покладено примат пояснення [Кибрик 1995: 97 – 98].

У сучасному мовознавстві існує п’ять поглядів на статус епістолярію: 1) функціональний стиль (Т. Винокур, К. Долінін, А. Єфімов, О. Зуєва, Л. Кецба, Л. Ніжникова, О. Сєдова та ін.); 2) специфічний жанр, що розуміють як різновид певного функціонального стилю (І. Гальперін, М. Кожина, Д. Розенталь та ін.); 3) синтез різних стилів і жанрів (Є. Прохоров, Н. Степанов та ін.); 4) мовленнєвий жанр (Н. Бєлунова, В. Маслова та ін.); 5) специфічний жанр (Московська школа функціональної соціолінгвістики, зокрема О. Земська).

Досліджувалися й окремі напрями епістолярію – комунікативно-прагматична організація (Н. Ковальова, А. Попова); епістолярна спадщина окремих письменників (Л. Вольперт, О. Дмітрієва, Н. Логунова), дружнє листування творчої інтелігенції кінця XIX – початку XX століття (Н. Бєлунова), комунікативні норми листування певної епохи (П. Бухаркін, Н. Данільченко, Г. Макогоненко, В. Маркін).

Мета статті – проаналізувати лінгвістичні традиції вивчення епістолярію та визначити його когнітивно-прагматичний потенціал для можливих модифікацій у блогосфері.

Вихідною для нашого дослідження є думка про те, що комунікативно-прагматична організація блогу (інтернет-щоденника) поєднує в собі характеристики епістолярного дискурсу та дискурсу класичного щоденника, тобто виявляє ознаки гібридності.

Парадигма епістолярію сьогодні на стадії формування, про що свідчить термінологічна невпорядкованість в ідентифікації цього явища: *епістолярна оповідь, епістолярна спадщина, епістолярна література, епістолярний жанр, епістолярний стиль, епістолярність, епістолярний*

дискурс, епістолографія, епістолярні твори, epistolary fiction, епістолярна форма – усі ці поняття можна зустріти в лінгвістичних і літературознавчих розвідках. Найуживанішими в дослідженнях кінця XX – початку XXI століття є поняття *епістолярний стиль* й *епістолярний жанр*.

У класичній лінгвістиці епістолярний стиль розглядали як проміжне утворення в межах ділової й художньої мов, як різновид письмового мовлення [Щерба 1957: 21], функціональний стиль. О. Єфімов, продовжуючи ідею Л. Щерби, залежно від соціальних взаємин указує на „безліч варіантів епістолярного стилю" [Ефимов 1961: 41]. У класифікації Ю. Рождественського *епістолярна писемність* виділена разом із діалектним мовленням, усною літературною мовою, діловою писемністю, канонічною літературою, науковою літературою, художньою літературою, публіцистикою, масовою інформацією, інформатикою й стилем реклами [Рождественский 1990: 127]. Робляться спроби визначити риси епістолярного стилю як кодифікованого лінгвістичного явища. Так, З. Данкер, узагальнюючи підходи Ш. Баллі, О. Єфімова, М. Мещерського, наголошує на необхідності твердої композиції тексту листа (зачин, основна частина, кінцівка). „Приділяючи основну увагу структурній організації тексту листа, етикетним мовленнєвим формулам, нормованій послідовності частин тексту, зовнішньому оформленню листа, дослідники виділяють особливості епістолярного стилю, як правило, залежно від характеру листа (діловий, частково офіційний і частково неофіційний)" [Данкер 1992: 4]. Л. Кецба визначає епістолярний стиль, обираючи як орієнтир прагматичний чинник – функцію контакту; відзначає „підвищений ступінь проникності" епістолярію порівняно з іншими функціональними стилями, роблячи висновок про те, що „епістолярний стиль посідає особливе місце в системі інших стилів" [Кецба 1971: 74].

Існує й абсолютно протилежна думка – ряд дослідників заперечує необхідність виокремлення епістолярного стилю, оскільки епістолярій поширений у різних сферах спілкування й вбирає специфічні ознаки кожного з них. „Підстав для виділення епістолярного стилю як функціонального немає: не існує ні окремої сфери спілкування, ні відповідних їй форм суспільної свідомості й виду діяльності, ні специфічних завдань спілкування, які зумовили б стильові відмінності мовлення, реалізованого у вигляді листування, достатні для його протиставлення іншим функціональним різновидам" [Кожина 2006: 632].

Дослідження епістолярію як жанру також має низку дискусійних аспектів. Є. Прохоров, вивчаючи листи XIX століття, зазначає, що не існує суворих жанрових меж. „Численність приватних листів, звернення до актуальних явищ громадського й літературного життя стали однією з причин невизначеності самого поняття *лист*, оскільки в приватних листах легко виявляються стилістичні елементи філософської й художньої прози, публіцистики" [Прохоров 1964: 17].

Поліфункційність епістолярію стає причиною його жанрової невизначеності, на що вказував ще на початку минулого століття дослідник листів Н. Степанов. „Ні конструкція, ні стиль листа не розвиваються в межах якогось одного ряду. Лист живе чужими рядами, тому в межах епістолярного жанру й стилю часто маємо існування різних стилів і жанрів" [Степанов 1962: 78]. Л. Нижникова розглядає лист „як одиницю епістолярного жанру, представленого в різних функціональних стилях літературної мови", і пропонує „поєднувати всі різностильові листи в один епістолярний жанр" на основі „інтегральних і диференційних ознак листа як типу тексту" [Нижникова 1991: 2]. Генезис епістолярію багато дослідників визначають як жанр розмови – універсальний жанр, що, „будучи функціонально адаптованим, виступає також в інших, крім розмовної сфери, комунікаціях" [Гайда 1999: 110]. Порубіжне місце епістолярію „між літературою й побутом" дозволило І. Вяткіній уважати епістолярні тексти маргінальними жанрами, „тісно пов'язаними у своїй стилістиці з побутовим усним мовленням, що є формою відбиття побуту" [Вяткина 2007: 8], ці тексти „підтримують тон і стиль дружньої балаканини" [Там само: 10] і відрізняються „розкутістю від літературної стильової норми" [Там само: 12].

Незважаючи на відмінності в підходах до ідентифікації епістолярію, спільним компонентом усіх досліджень є акцентуація прагматики комунікативної поведінки, норми й традиції якої мають давню історію: *адресат – повідомлення – адресант*. У випадку щоденникових записів адресант й адресат можуть збігатися.

Найбільш продуктивним у дослідженні епістолярію вважаємо *дискурсивний підхід*, оскільки епістолярій створюється в процесі взаємодії комунікантів і „відбиває на мовному рівні контакт і міжособистісні стосунки між автором й адресатом. На перше місце виходить не дійсність, а людина як автор подій" [Фесенко 2009: 10]. Дискурсивний напрям дослідження епістолярію в лінгвістиці розпочали розробляти недавно. Він ґрунтується на тому положенні, що „класичний епістолярний твір становить текстовий варіант реалізації розмовного дискурсу в письмовому вигляді" [Курьянович 1991: 86]. Дослідники не дійшли єдності думок щодо параметрів епістолярного дискурсу, що свідчить про процес парадигмального становлення дискурсивного напряму у вивченні епістолярію. Так, О. Фесенко в межах когнітивно-прагматичного підходу визначає епістолярний дискурс як „мовленнєвий твір, який створений і функціонує з урахуванням певної національно-часової епістолярної традиції, що має письмову форму й реалізується в усьому різноманітті його когнітивно-комунікативних функцій" [Фесенко 2009: 7]. О. Зуєва епістолярним корпусом називає „продукти письмового мовлення, що створені з метою здійснення дистантного спілкування в різних сферах міжособистісних відносин і тому обов'язково граматично й прагматично орієнтовані на іншу особу – конкретного адресата, що мають стереотипну композицію і реалізують систему визнаних тепер і

цим колективом комунікативних формул" [Зуева 2009: 5]. Г. Кур'янович як ключовий компонент епістолярного дискурсу виокремлює мовну особистість автора, розглядає його як „низку текстів певної жанрово-стильової належності в єдності їх лінгвістичних й екстралінгвістичних аспектів, за якими стоїть та сама мовна особистість автора" [Курьянович 2010: 84 – 87]. Н. Сапожникова зазначає, що в епістолярному дискурсі виявилися зашифрованими духовна організація самої епістолярної практики, творчий задум й авторський потенціал, мовленнєві коди, „луна мовлення" з її „закадровим" життям слова, зокрема історичним, „тінь листа" як значеннєве служіння епістолярної форми авторові, адресатові й дослідникові, „тіло листа" як системно-продуктивний матеріальний його план, що підтримує в епістолярії циркуляцію його життя" [Сапожникова 2005: 112]. Отже, епістолярний дискурс є складною когнітивно-прагматичною єдністю, якій властиві такі ознаки:

1) *антропоцентричність*, що реалізується за допомогою діалогічності, „двоначала" (термін Н. Сапожникової) і може виявлятися в прийомах недомовленості, використанні оказіональної фразеології, реалізації особистості автора в дискурсі;

2) *креативність*, що припускає „використання й гармонійне поєднання продуктів мовленнєвотворчої діяльності різних мовних особистостей (при цьому мовленнєвотворча діяльність ґрунтується на відхиленні від мовленнєвих стереотипів певного типу дискурсу, а її продукти, виявляючись на рівні форми й змісту, поступово стають традиційними в цьому національно-часовому дискурсивному просторі)" [Фесенко 2009: 12]. Однією з форм креативності є мовна гра „у розмову" [Там само], що припускає використання всіх ознак епістолярію;

3) *поліфункційність*. Дослідники виокремлюють різну кількість функцій епістолярного дискурсу. О. Фесенко називає дві базові функції – *комунікативну*, яка забезпечує встановлення контакту автора й адресата з метою наступної передачі йому повідомлення й впливу на нього, і *когнітивну*, що є формою породження й вираження думки, і три вторинні – *репрезентативну*, або інформативну, – функцію позначення позамовної дійсності, *фатичну* – контактовстановлювальну й *прагматичну* – функцію емоційного й інтелектуального впливу на адресата [Фесенко 2009: 18 – 19]. Є. Курилович додає до цього переліку ще такі функції: *референційну*, що полягає в здатності епістолярного дискурсу позначати ситуації або об'єкти реального світу; *регулятивну* – функцію координації, управління текстовою діяльністю адресата; *емоційно-оцінну* – функцію, що зумовлює співвіднесення інформації адресата з власною шкалою цінностей, нормами і принципами моралі відносно „екзистенціальних понять *життя – смерть – любов* і співвіднесених з ними за категоріальними ознаками суб-смислів: *зло, добро, Бог, віра, воля* й ін."; *етикетно-ритуальну* – функцію встановлення й регулювання (підтримки або переривання) спілкування з партнером відповідно до прийнятих у суспільстві традицій і норм

мовленнєвого етикету; *імперативну* – функцію, пов'язану з авторською апеляцією до волі, почуттів, свідомості – власної й іншої людини; *функцію самопрезентації* – самоподачі, самохарактеризації й саморозкриття автора в умовах дистанційного й опосередкованого через текст спілкування; *кумулятивно-трансляційну* – функцію нагромадження й передачі інформації, значущої для індивіда, соціальної групи або цілого етносу [Курилович 2000: 54].

Базовою ознакою епістолярного дискурсу, яка має когнітивно-прагматичний потенціал для маніпуляцій у віртуальному середовищі блогосфери, є дисиметрія – руйнування сформованих раніше епістолярних традицій, – що спричинила варіативність форми й змісту дискурсу й сприймається як функціонально значуща аномалія в період формування нових епістолярних форм (дисиметрія як ознака дискурсу виявлятиметься щоразу при зміні традиції мовленнєвого жанру). Показниками дисиметрії епістолярію можуть бути поліфункційність, політематичність, епістолярно-комунікативна поведінка, подана в комунікативній моделі *адресант – повідомлення – адресат* (у випадку щоденникових записів адресант й адресат можуть збігатися), мовна гра в усіх її виявах як результат переосмислення епістолярних традицій, що зникають.

Віртуальний епістолярний дискурс блогосфери – нова соціально-комунікативна практика, що набуває глобального характеру, і це зумовлено низкою причин:

1. Інтернет як новий комунікативний простір забезпечує ефективність маніпулятивних впливів, тому що в ньому створені технологічно комфортні умови для здійснення маніпулювань за рахунок дешевизни й мобільності поширення інформації; децентралізація цього середовища дозволяє приховати реальні джерела маніпулятивних впливів і здійснювати їх одночасно в кількох ресурсах [Кролл 1995: 21]; ресурси гіпертексту можна використовувати для прокладання необхідних маршрутів маніпулятивних комунікацій [Путилова 2004: 31 – 32]; можлива безкарність та анонімність маніпуляторів [Биккулов 2003: 18]; інформаційні потоки можуть бути трансльовані у світовому масштабі.

2. В Інтернеті формуються нові аудиторії – соціальні мережі, або мережеві мовленнєві спільноти. Це поняття має два значення: 1) „спільноти постійних користувачів певного мережевого ресурсу, „коло своїх", об'єднаних єдиними нормами й спільністю цілей комунікації"; 2) „будь-яка технологія Інтернету для полегшення спілкування між людьми" [Брекеридж 2010: 12]. Маніпулятивний вплив найефективніше здійснюється серед тих спільнот, іллокутивні настанови яких передбачають довіру, симпатію, співчуття й розуміння, що зменшує рівень критичності в сприйнятті інформації.

3. Невід'ємним атрибутом мовленнєвої спільноти є наявність лідерів думок, або „ефлюентіалів", – людей, які можуть сприяти успішності/неуспішності комунікації. Цю назву було запропоновано в

студіях 1999 року, проведених агентствами зі зв'язків із громадськістю Burson-Marstella й RoperASW. Згідно з дослідженням ефлюентіали становлять 10% дорослого населення он-лайн, є більш активними учасниками мовленнєвих спільнот, електронної пошти, груп новин тощо. „Саме онлайнове середовище дає їм змогу набагато більшого охоплення як прямого, так і непрямого, ніж у реальному світі. Тому що їхня думка може передаватися від однієї людини до іншої доволі швидко" [Голдсмит 2003: 22]. Виокремлено кілька ключових характеристик енфлюентіалів: проектування власних ключових переконань за межі індивідуальних контактів; у середньому ефлюентіали передають знання 14 адресатам; передавання більш поганих новин, ніж хороших; жваве реагування на кампанії прямого електронного розсилання.

4. Поширення інформаційних потоків координується Інтернетом, отже, у маніпулятора немає необхідності націлювати комунікативний вплив на вузьке коло людей: відправлена інформація стане загальнодоступною і транслюватиметься з однієї мовленнєвої спільноти в іншу, якщо її комунікативний дизайн буде доволі привабливим. Тільки повідомлення стає доступним інтернетній аудиторії, вона може або познайомитися з ним, або ні. Це означає, що контроль над повідомленням починають здійснювати користувачі.

5. Загальні характеристики віртуального дискурсу (зумовленість технологічними можливостями середовища Інтернет, інтертекстуальність, інтерактивність, зеппінговість, симулякрність, перфомативність, психологічна комфортність, деперсоналізація і колективне авторство, формування віртуальної ідентичності, „стирання реальності дискурсу", креолізованість, новий спосіб трансляції знань, мобілізаційність тощо) посилюють маніпулятивність будь-якого дискурсу, що формується в Мережі, оскільки дають більше можливостей для трансформацій різноманітної реальності [Пожидаєва 2013: 87].

Нові параметри епістолярію, реалізовані у віртуальному дискурсі блогосфери, є свідченням його дисиметрії. Підтвердженням цього процесу є й нові семантичні компоненти лексеми *блог* порівняно з лексемою *щоденник* ('співвіднесеність з жанром щоденника'; 'дискурсивна представленість у віртуальному середовищі'; 'розвиток із часом – регулярність додавання інформації'; 'інтерактивність'; 'публічність особистої інформації, її спільне обговорення'; 'новий жанр', 'нове джерело новин', 'інтернет-майданчик для вираження громадської думки, розповіді про себе', 'інтернет-щоденник' тощо). Дисиметрія епістолярного дискурсу є когнітивно-прагматичним підґрунтям маніпулятивності дискурсу блогосфери, оскільки забезпечує спрямованість функцій епістолярію (комунікативну, когнітивну, репрезентативну, фатичну, референційну; регулятивну, емоційно-оцінну, етикетно-ритуальну, імперативну, самопрезентації, кумулятивно-трансляційну) на здійснення маніпуляції, а саме переформатування мовної й концептуальної картин світу адресата; маніпуляцію базовими

концептами людини або спільноти, прихований характер впливу; використання маніпулятивного потенціалу вербальних і невербальних знакових систем; негативний характер прагматичного впливу; негативну інтенціональність адресанта; використання агресивних комунікативних стратегій; формування власної ідентичності маніпулятора.

Усі зазначені характеристики епістолярного дискурсу свідчать про можливості його реалізації в різних сферах комунікації, трансформації у нових комунікативних умовах – середовищі Інтернету й актуалізації маніпулятивного потенціалу залежно від заданих дискурсивних ситуацій. Віртуальний епістолярний дискурс – нова соціально-комунікативна практика, що набуває глобального характеру за рахунок її відтворення в новому комунікативному середовищі – Інтернеті, наслідки цієї практики можуть бути непередбаченими, оскільки вона провокує масову, позаколективну поведінку й формується на основі стихійного передання інформації.

Література

Биккулов 2003 – Биккулов А. С. Интернет как средство массовой коммуникации : дис. … канд. социол. наук : 22.00.06 / Биккулов Александр Сергеевич. − СПб., 2003. − 217 с.; **Брекеридж 2010** – Брекенридж Д. PR 2.0: новые медиа, новые инструменты / Д. Брекеридж . – М. : Эксмо, 2010. – 272 с.; **Вяткина 2007** – Вяткина И. А. Диглоссия русских маргинальных жанров (домашняя поэзия и эпистолярий В. А. Жуковского) : автореф. дис. на соиск. учен. степ. канд. филол. наук : спец. 10.01.01 „Русская литература” / И. А. Вяткина. – Томск, 2007. – 22 с.; **Гайда 1999** – Гайда С. Жанры разговорных высказываний / С. Гайда // Жанры речи. – Саратов : Наука, 1999. – С. 103 – 112; **Голдсмит 2003** – Голдсмит Р. Вирусный маркетинг / Р. Голдсмит. – Днепропетровск : Баланс-Клуб, 2003. – 144 с.; **Данкер 1992** – Данкер З. М. Функционально-семантическая организация частного письма (ситуативная установка контакта) : автореф. дис. на соиск. учен. степ. канд. филол. наук : спец. 10.02.01 „Русский язык” / З. М. Данкер. – СПб., 1992. – 16 с.; **Ефимов 1961** – Ефимов А. И. Стилистика художественной речи. – 2-е изд. / А. И. Ефимов. – М. : Изд-во Моск. ун-та, 1961. – 520 с.; **Зуева 2009** – Зуева О.В. Стиль эпистолярных текстов XI – XVII веков и его место в истории русского литературного языка : автореф. дис. на соиск. учен. степ. канд. филол. наук : спец. 10.02.02 „Русский язык” / О. В. Зуева. – Минск, 2009. – 25 с.; **Кецба 1971** – Кецба Л. Н. Место эпистолярного стиля в системе функциональных стилей / Л. Н. Кецба // Изв. АН АзССР. Сер. „Литература”. – 1971. – № 3 – 4. – С. 73 – 80; **Кибрик 1995** – Кибрик А. Е. Современная лингвистика: откуда и куда? / А. Е. Кибрик // Вестн. Моск. гос. ун-та. Сер. „Филология”. – 1995. – № 5. – С. 90 – 106; **Кожина 2006** – Кожина М. Н. Стилистический энциклопедический словарь русского языка / М. Н. Кожина. – М. : Флинта : Наука. – 696 с.; **Кролл 1995** – Кролл Э. Все об Internet / Э. Кролл. – Киев : Торг.-издат

бюро BHV, 1995. – 591 с.; **Курилович 2000** – Курилович Е. Очерки по лингвистике / Е. Курилович. – Биробиджан : ИП „ТРИВИУМ”, 2000. – 490 с.; **Курьянович 2010** – Курьянович А. В. „Фигура умолчания” в системе функциональной стилистики: к вопросу определения стилистического статуса эпистолярия / А. В. Курьянович // Вестн. ТГПУ. – 2010. – Вып. 6. – С. 84 – 87; **Нижникова 1991** – Нижникова Л. В. Письмо как тип текста : автореф. дис. на соиск. учен. степ. канд. филол. наук : спец. 10.02.04 „Германские языки” / Л. В. Нижникова. – Одесса, 1991. – 18 с.; **Пожидаєва 2013** – Пожидаєва І. В. Лінгвопрагматичний аспект маніпулятивного дискурсу блогосфери (на матеріалі англійської, російської, французької й української мов) : дис. … канд. філол. наук : 10.02.15 / Пожидаєва Ірина Валентинівна. – К., 2013. – 374 с.; **Прохоров 1964** – Прохоров Е. И. Издание эпистолярного наследия / Е. И. Прохоров // Принципы издания эпистолярных текстов. Вопросы текстологии. – М., 1964. – Вып. 3. – С. 6 – 72; **Путилова 2004** – Путилова Е. А. Интернет как фактор формирования информационного общества : дис. … канд. социол. наук : 22.00.04 / Путилова Елена Александровна. − Тюмень, 2004. – 186 с.; **Рождественский 1990** – Рождественский Ю. В. Лекции по общему языкознанию / Ю. В. Рождественский. – М. : Высш. шк., 1990. – 381 с.; **Сапожникова 2005** – Сапожникова Н. В. Философско-антропологическая природа эпистолярного дискурса : автореф. дис. на соиск. учен. степ. д-ра фил. наук : спец. 09.00.13 „Философия и история религии, философская антропология, философия культуры” / Н. В. Сапожникова. – Екатеринбург, 2005. – 42 с.; **Степанов 1962** – Степанов Н. Л. Дружеское письмо начала XIX в. / Н. Л. Степанов // Русская проза. – Л. : Academia, 1926. – Вып. Ш. – С. 74 – 88; **Фесенко 2009** – Фесенко О. П. Комплексное исследование фразеологии дружеского эпистолярного дискурса первой трети XIX века : автореф. дис. на соиск. учен. степ. д-ра филол. наук : спец. 10.02.01 „Русский язык” / О. П. Фесенко. – Томск, 2009. – 38 с.; **Щерба 1957** – Щерба Л. В. Современный русский литературный язык [Електронний ресурс] / Л. В. Щерба // Избранные работы по русскому языку. – М., 1957. – С. 110 – 129. – Режим доступу : http://www.philology.ru/linguistics2/shcherba.

Пожидаєва І. В. Епістолярний дискурс: лінгвістичні традиції й когнітивно-прагматичний потенціал для можливих маніпуляцій у блогосфері

У статті вивчено лінгвістичні традиції дослідження епістолярного дискурсу. Комунікативно-прагматична організація блогу поєднує в собі характеристики епістолярного дискурсу та дискурсу класичного щоденника, тобто виявляє ознаки гібридності. У статті акцентуалізовано прагматику епістолярно-комунікативної поведінки, поданої в комунікативній моделі *адресант – повідомлення – адресат.* У випадку щоденникових записів адресант й адресат можуть збігатися. Засадничі

властивості епістолярного дискурсу (антропоцентричність, креативність, поліфункційність, дисиметрія, тобто руйнування епістолярних традицій) зумовлюють нові можливості його реалізації в умовах комунікації в блогосфері, а при цьому й змогу евентуальної актуалізації маніпулятивного потенціалу залежно від заданих комунікантами дискурсивних ситуацій.

Віртуальний епістолярний дискурс – нова глобальна соціально-комунікативна практика, наслідки якої можуть бути непередбаченими, оскільки вона провокує масову, позаколективну поведінку й формується на основі стихійного передання інформації.

Ключові слова: епістолярій, віртуальний епістолярний дискурс, блог, антропоцентричність, дисиметрія епістолярію, мережева мовленнєва спільнота, ефлюентіал.

Пожидаева И. В. Эпистолярный дискурс: лингвистические традиции и когнитивно-прагматический потенциал для возможных манипуляций в блогосфере

В статье изучаются лингвистические традиции исследования эпистолярного дискурса. Коммуникативно-прагматическая организация блога сочетает в себе характеристики эпистолярного дискурса и дискурса классического дневника, то есть проявляет признаки гибридности. В статье акцентирована прагматика эпистолярно-коммуникативного поведения, представленная в коммуникативной модели *адресант – сообщение – адресат*. В случае дневниковых записей адресант и адресат могут совпадать. Основные свойства эпистолярного дискурса (антропоцентричность, креативность, полифункциональность, дисимметрия, то есть разрушение эпистолярных традиций) обусловливают новые возможности его реализации в условиях коммуникации в блогосфере, а при этом и возможность эвентуальной актуализации манипулятивного потенциала в зависимости от заданных коммуникантами дискурсивных ситуаций.

Виртуальный эпистолярный дискурс – новая глобальная социально-коммуникативная практика, последствия которой могут быть непредсказуемыми, поскольку она провоцирует массовое, внеколлективное поведение и формируется на основе стихийной передачи информации.

Ключевые слова: эпистолярий, виртуальный эпистолярный дискурс, блог, антропоцентричность, дисимметрия эпистолярия, сетевое речевое сообщество, эффлюентиал.

Pozhidaeva I. V. Epistolary Discourse: Linguistic Traditions and Cognitive Pragmatic Potential for the Possible Manipulations in Blogosphere

The article studies the linguistic tradition of epistolary discourse research. Communicative–pragmatic organization of blog combines the

characteristics of epistolary discourse and classic diary discourse revealing the signs of hybridity.

The author considers discursive approach the most productive in the study of epistolary as it is created during the interaction of communicants and reflects on the linguistic level contacts and interpersonal relationship between the author and the addressee.

The article emphasizes epistolary communicative behavior pragmatics filed in the communicative pattern *sender – message – recipient*. In the case of a diary sender and recipient can be the same. Fundamental properties of epistolary discourse (anthropocentrism, creativity, multifunctionality, dissymmetry meaning *the destruction of the epistolary traditions*) stipulate the new opportunities for their implementation in terms of blogosphere communication as well as the probabilities of the eventual actualization of manipulative capacities, based on given communicative discursive situations.

Epistolary discourse dissimetry is cognitive-pragmatic foundation of the blogosphere manipulative discourse because it directs epistolary functions on manipulation namely on the reformatting of language and conceptual picture of the world, manipulating of basic person's or community concepts etc.

Virtual epistolary discourse is a new global social and communicative practice the effects of which can be unpredictable because it provokes mass extra community behavior and is based on the natural transmission of information.

Key words: epistolary, virtual epistolary discourse, blog, anthropocentrism, epistolary dissymmetry, network speech community, influential.

Стаття надійшла до редакції 11.01.2014 р.
Прийнято до друку 28.03.2014 р.
Рецензент – к. філол. н., доц. Должикова Т. І.

А. О. Скорофатова (Луганськ)

УДК 340.113+81'276.6:34(=161.2)

ЛЕКСИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ТЕКСТІВ НОРМАТИВНО-ПРАВОВИХ АКТІВ

Юрислінгвістика, лінгвоюристика, лінгвокриміналістика – нові комплексні дисципліни на перетині права та лінгвістики, які почали розвиватися в роки незалежності України, залучаючи найкращі традиції американської, канадської та європейської судової лінгвістики. Актуалізація юрислінгвістичних досліджень на українських теренах і практична потреба вивчення та моніторингу правової лексики, зокрема необхідність заміни невдалих термінів і терміносполучень, зокрема скалькованих у радянські часи з відповідних російських термінів,